

OMEGA

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 14. oktobra 2004*

V zadevi C-36/02,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Bundesverwaltungsgericht (Nemčija) z odločbo z dne 24. oktobra 2001, ki je prispela na Sodišče 12. februarja 2002, v postopku

Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs GmbH

proti

Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, A. Rosas (poročevalec), R. Silva de Lapuerta, sodnica, K. Lenaerts in S. von Bahr, sodnika,

* Jezik postopka: nemščina.

generalna pravobranilka: C. Stix-Hackl,
sodna tajnica: M.-F. Contet, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. februarja 2004,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za družbo Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs GmbH P. Tuxhorn, Rechtsanwalt,

- za Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn F. Montag, Rechtsanwalt,

- za nemško vlado W.-D. Plessing, zastopnik,

- za Komisijo Evropskih skupnosti M. Patakia in C. Schmidt, zastopnici,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi
18. marca 2004

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov od 49 ES do 55 ES o svobodi opravljanja storitev in členov od 28 ES do 30 ES o prostem pretoku blaga.
- 2 To vprašanje je bilo predloženo v okviru „revizije“, ki jo je pri Bundesverwaltungsgericht vložila družba Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs- GmbH (v nadaljevanju: družba Omega), s katero je podvomila o skladnosti odredbe o prepovedi, ki jo je zoper njo 14. septembra 1994 izdala Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn (nadžupanja mesta Bonn; v nadaljevanju: upravna policija v Bonnu), s pravom Skupnosti.

Dejstva, postopek v glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 3 Omega je družba nemškega prava, ki je v Bonnu (Nemčija) od 1. avgusta 1994 gospodarsko izkoriščala napravo, imenovano „laserdrom“, običajno namenjeno izvajanju „laserskega športa“. Ta naprava se je gospodarsko izkoriščala še po 14. septembru 1994, ker je Verwaltungsgericht Köln (Nemčija) z odredbo z dne 18. novembra 1994 družbi Omega dovolilo začasno nadaljevanje gospodarskega izkoriščanja. Oprema, ki jo je družba Omega uporabljala v svojem objektu, ki je obsegala predvsem laserske merilne naprave, podobne mitraljezom, in sprejemnike žarkov, nameščene bodisi v strelnih koridorjih bodisi na telovnikih, ki so jih nosili igralci, se je prvotno razvila iz otroške igre, ki je bila na trgu prosto dostopna. Ker se

je ta oprema izkazala za tehnično nezadostno, je družba Omega začela od nedoločenega datuma dalje, vendar po 2. decembru 1994, uporabljati opremo, ki jo je dostavljala britanska družba Pulsar International Ltd (zdaj družba Pulsar Advanced Games Systems Ltd, v nadaljevanju: družba Pulsar). Vendar je bila franšizna pogodba z družbo Pulsar sklenjena šele 29. maja 1997.

- 4 Pred samim odprtjem „laserdroma“ za javnost je del prebivalstva izrazil nasprotovanje temu projektu. V začetku leta 1994 je upravna policija v Bonnu družbi Omega odredila, naj ji predloži natančen opis poteka igre, predvidene za ta „laserdrom“, in jo z dopisom z dne 22. februarja 1994 obvestila o svojem namenu, da bo sprejela odredbo o prepovedi, če bi bilo tam mogoče „zaigrati ubijanje“ ljudi. Družba Omega je 18. marca 1994 odgovorila, da naj bi šlo izključno za streljanje na nepremične sprejemnike, nameščene v strelnih koridorjih.

- 5 Ker je upravna policija v Bonnu ugotovila, da je bil cilj igre, ki se je izvajala v „laserdromu“, prav tako zadeti sprejemnike na telovnikih, ki so jih nosili igralci, je 14. septembra 1994 sprejela odredbo o prepovedi proti družbi Omega, s katero ji je prepovedala, da „v svojem objektu dovoli oziroma dopušča igre, katerih cilj je streljati na človeške tarče s pomočjo laserskih žarkov ali drugih tehničnih naprav (na primer z infrardečimi žarki), torej ‚zaigrano ubijanje‘ ljudi z beleženjem zadetkov, ki so dosegli cilj“, pod grožnjo plačila 10.000 DEM za odigrano igro, ki krši to odredbo.

- 6 Navedena odredba je bila sprejeta na podlagi pooblastila, ki ga daje člen 14, odstavek 1, Ordnungsbehördengesetz Nordrhein-Westfalen (zakon, ki velja za upravno policijo v Severnem Porenju - Vestfaliji, v nadaljevanju: OBG NW), ki določa:

„Organi policije lahko sprejmejo nujne ukrepe, da bi odvrnili nevarnost, ki v posamičnem primeru ogroža javno varnost ali javni red.“

- 7 Glede na odredbo o prepovedi z dne 14. septembra 1994 so igre, ki so se odvijale v objektu, ki ga je gospodarsko izkoriščala družba Omega, pomenile nevarnost za javni red, ker je zaigrano ubijanje ljudi in banalizacija nasilja, ki ju povzročajo igre, v nasprotju s temeljnimi vrednotami, ki prevladujejo v javnem mnenju.

- 8 Ugovor, ki ga je družba Omega vložila zoper to odredbo, je Bezirksregierung (upravni lokalni organ v Kölnu) zavrnila 6. novembra 1995. S sodbo z dne 3. septembra 1998 je Verwaltungsgericht Köln zavrnilo sporno tožbo. Pritožbo, ki jo je vložila družba Omega, je Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Nemčija) 27. septembra 2000 ravno tako zavrnilo.

- 9 Družba Omega je pozneje vložila revizijo pred Bundesverwaltungsgericht. V utemeljitev poleg številnih drugih razlogov uveljavlja, da sporna odredba krši pravo Skupnosti, zlasti svobodo opravljanja storitev, ki je zagotovljena v členu 49 ES, ker je njen „laserdrom“ moral uporabljati opremo in tehniko, ki jo je dostavljala britanska družba Pulsar.

- 10 Bundesverwaltungsgericht meni, da je treba revizijo, ki jo je vložila družba Omega, ob uporabi nacionalnega prava zavrniti. Vendar se sprašuje, ali je ta rešitev v skladu s pravom Skupnosti, zlasti s členi od 49 ES do 55 ES o svobodi opravljanja storitev in členi od 28 ES do 30 ES o prostem pretoku blaga.

- 11 Po mnenju predložitvenega sodišča je Oberverwaltungsgericht upravičeno sklepalo, da je gospodarsko izkoriščanje „zaigranega ubijanja“ ljudi v „laserdromu“ družbe Omega pomenilo kršitev človeškega dostojanstva, ki je pojem, opredeljen v členu 1, odstavek 1, prvi stavek, nemškega temeljnega zakona.
- 12 Predložitveno sodišče izpostavlja, da je človeško dostojanstvo ustavno načelo, ki ga je mogoče kršiti bodisi s ponižujočim obravnavanjem nasprotnika, za kar ne gre v tem primeru, bodisi z zbujanjem ali krepitvijo vedenja igralcev, ki zanika temeljno pravico vsake osebe, da se jo prizna in spoštuje, kot je v obravnavanem primeru uprizarjanje namišljenih nasilnih dejanj za namene igre. Najvišji ustavni vrednoti, kot je človeško dostojanstvo, se v okviru zabavne igre ni mogoče odreči. Temeljne vrednote, na katere se sklicuje družba Omega, tega pomena glede na nacionalno pravo ne morejo spremeniti.
- 13 Predložitveno sodišče glede uporabe prava Skupnosti meni, da zadevna odredba krši svobodo opravljanja storitev, določeno v členu 49 ES. Družba Omega naj bi namreč sklenila franšizno pogodbo z britansko družbo, kateri naj bi bilo onemogočeno opravljati storitve nemški stranki, pri čemer podobne storitve opravlja v državi članici, kjer ima sedež. Prav tako bi bilo treba upoštevati kršitev prostega pretoka blaga, določenega v členu 28 ES, ker želi družba Omega v Združenem kraljestvu nabaviti opremo za njen „laserdrom“, predvsem laserske ciljne naprave.
- 14 Predložitveno sodišče šteje, da zadeva v glavni stvari pomeni priložnost, da se za naprej natančno določijo pogoji, katerim pravo Skupnosti podreja omejitev določene kategorije storitev ali uvoza določenega blaga. Poudarja, da je v skladu s sodno prakso Sodišča ovire za svobodno opravljanje storitev, ki izhajajo iz nacionalnih ukrepov, ki se uporabljajo brez razlike, mogoče dopustiti samo, če te ukrepe upravičujejo nujni razlogi splošnega interesa, če so primerni za zagotovitev uresničitve njihovih ciljev in če ne gredo dlje, kot je potrebno, da se jih doseže.

Za presojo nujnosti in sorazmernosti teh ukrepov naj bi bilo brez pomena, da je druga država članica sprejela drugačne zaščitne ukrepe (glej sodbi z dne 21. septembra 1999 v zadevi Läärä in drugi, C-124/97, Recueil, str. I-6067, točke 31, 35 in 36, in z dne 21. oktobra 1999 v zadevi Zenatti, C-67/98, Recueil, str. I-7289, točke 29, 33 in 34).

- 15 Vendar se predložitveno sodišče sprašuje, ali je v smislu sodbe z dne 24. marca 1994 v zadevi Schindler (C-275/92, Recueil, str. I-1039) skupno razumevanje prava v vseh državah članicah zahtevan pogoj, da bi bile te države po prosti presoji pristojne omejiti določeno kategorijo storitev, ki jih varuje Pogodba ES. Na podlagi take razlage zgoraj navedene sodbe Schindler bi bilo težko potrditi sporno odredbo, če ne bi bilo mogoče izpeljati skupnega razumevanja prava pri presoji zabavnih iger zaigranega ubijanja v državah članicah.
- 16 Poudarja, da bi lahko zgoraj navedeni sodbi Läärä in drugi ter Zenatti, izdani po zgoraj navedeni sodbi Schindler, dajali vtis, da se Sodišče ni več strogo držalo skupnega razumevanja prava, da bi omejilo svobodo opravljanja storitev. Če bi bilo tako, pravo Skupnosti po mnenju predložitvenega sodišča ne bi preprečevalo potrditve sporne odredbe. Zaradi temeljnega pomena načela človeškega dostojanstva naj se tako v pravu Skupnosti kot v nemškem pravu ne bi bilo treba več spraševati o sorazmernosti nacionalnega ukrepa, ki omejuje svobodo opravljanja storitev.
- 17 V teh okoliščinah je Bundesverwaltungsgericht odločilo, da prekine odločanje in Sodišču predloži naslednje vprašanje za predhodno odločanje:

„Ali je v skladu z določbami Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti o svobodi opravljanja storitev in prostega pretoka blaga, da nacionalno pravo določa prepoved

določene gospodarske dejavnosti – v obravnavanem primeru gospodarskega izkoriščanja ‚laserdroma‘, kjer se simulira ubijanje ljudi –, ker je v nasprotju s temeljnimi vrednotami, zagotovljenimi z ustavo?“

Dopustnost vprašanja za predhodno odločanje

- 18 Upravna policija v Bonnu se sprašuje o dopustnosti vprašanja za predhodno odločanje in še natančneje o tem, ali se v tem postopku uporabljajo pravila prava Skupnosti v zvezi s temeljnimi svoboščinami. Po njenem mnenju odredba o prepovedi, sprejeta 14. septembra 1994, ni prizadela nobenega posla s čezmejnimi značilnostmi in torej ni mogla omejiti temeljnih svoboščin, ki jih zagotavlja Pogodba. Navaja, da ob sprejetju navedene odredbe naprava, ki naj bi jo družba Pulsar v dobavo ponudila družbi Omega, še ni bila dostavljena in nobena franšizna pogodba ni zavezovala slednje, naj sprejme različico igre, na katero se nanaša prepoved.
- 19 V vsakem primeru je treba poudariti, da lahko na podlagi ustaljene sodne prakse samo nacionalna sodišča, ki odločajo o sporu in ki morajo prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki jo bodo izdala, glede na posebnosti vsake zadeve presoјajo, ali je za izdajo njihove odločbe potrebno sprejetje predhodne odločbe in ali so vprašanja, ki jih postavijo Sodišču, ustrezna. Zato mora Sodišče, kadar se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Skupnosti, načeloma o njih odločiti (glej zlasti sodbe z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38; z dne 22. januarja 2002 v zadevi Canal Satélite Digital, C-390/99, Recueil I-607, točka 18; z dne 27. februarja 2003 v zadevi Adolf Truley, C-373/00, Recueil, str. I-1931, točka 21; z dne 22. maja 2003 v zadevi Korhonen in drugi, C-18/01, Recueil, str. I-5321, točka 19, in z dne 29. aprila 2004 v zadevi Kapper, C-476/01, Recueil, str. I-5205, točka 24).

- 20 Iz te sodne prakse med drugim izhaja, da je zavrnitev odločanja o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, mogoča le, kadar je očitno, da zaprosena razlaga prava Skupnosti nima nobene povezave z resničnostjo ali predmetom postopka v glavni stvari, kadar je problem hipotetičen ali kadar Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, potrebnih za koristen odgovor na zastavljena vprašanja (glej zgoraj navedene sodbe PreussenElektra, točka 39; Canal Satélite Digital, točka 19; Adolf Truley, točka 22; Korhonen in drugi, točka 20 in Kapper, točka 25).
- 21 V obravnavani zadevi ni tako. Namreč, čeprav iz spisa izhaja, da ob sprejetju odredbe z dne 14. septembra 1994 družba Omega formalno še ni sklenila pogodb o dobavi ali franšiznih pogodb z družbo, ustanovljeno v Združenem Kraljestvu, zadostuje ugotovitev, da lahko ta odredba v vsakem primeru glede na njeno učinkovanje tudi v prihodnosti in glede na vsebino prepovedi, ki jo določa, omeji bodoči razvoj pogodbenih razmerij med strankama. Ne zdi se torej očitno, da vprašanje, ki ga je zastavilo predložitveno sodišče, ki se nanaša na razlago določb pogodb, ki zagotavljajo svobodo opravljanja storitev in prosti pretok blaga, nima nobene povezave z resničnostjo ali s predmetom zadeve v glavni stvari.
- 22 Iz tega sledi, da je treba vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Bundesverwaltungsgericht, šteti za dopustno.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 23 Predložitveno sodišče želi z vprašanjem za predhodno odločanje po eni strani izvedeti, ali je prepoved neke gospodarske dejavnosti zaradi varstva temeljnih vrednot, zagotovljenih z nacionalno ustavo, kot je v obravnavanem primeru človeško

dostojanstvo, v skladu s pravom Skupnosti in, po drugi strani, ali je možnost, ki jo imajo na voljo države članice, da iz teh razlogov omejijo temeljne svoboščine, ki jih zagotavlja Pogodba, torej svobodo opravljanja storitev in prosti pretok blaga, odvisna od pogoja, kot bi se dalo razbrati iz zgoraj navedene sodbe Schindler, da ta omejitve temelji na razumevanju prava, ki je skupno vsem državam članicam.

- 24 Najprej je treba ugotoviti, koliko lahko omejitve, ki jo je ugotovilo predložitveno sodišče, prizadene izvajanje svobode opravljanja storitev in prostega pretoka blaga, ki ju urejajo različne določbe Pogodbe.
- 25 Glede tega je treba ugotoviti, da sporna odredba, ki družbi Omega prepoveduje gospodarsko izkoriščanje njenega „laserdroma“ po vzoru igre, ki jo je razvila družba Pulsar in jo je zakonito tržila v Združenem kraljestvu, predvsem s franšizingom, omejuje svobodo opravljanja storitev, ki jo člen 49 ES zagotavlja tako izvajalcem kot prejemnikom teh storitev, ustanovljenim v drugi državi članici. Poleg tega, če gospodarsko izkoriščanje modela igre, ki jo je razvila družba Pulsar, pomeni uporabo posebne opreme, ki se ravno tako pravno dopustno trži v Združenem Kraljestvu, je prepoved, naložena družbi Omega, taka, da to odvrča od pridobitve zadevne opreme, s čimer krši svobodo prostega pretoka blaga, ki jo zagotavlja člen 28 ES.
- 26 Vendar je treba opozoriti, da Sodišče, kadar nacionalni ukrep prizadene tako svobodo opravljanja storitev kot prosti pretok blaga, načeloma to preskusi glede na le eno od teh dveh temeljnih svoboščin, če je glede na okoliščine posamičnega primera jasno, da je ena od obeh glede na drugo povsem drugotnega pomena in je lahko drugi pridružena (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Schindler, točka 22; zgoraj navedeno sodbo Canal Satélite Digital, točka 31, in sodbo z dne 25. marca 2004 v zadevi Karner, C-71/02, Recueil, str. I-3025, točka 46).

- 27 V okoliščinah zadeve v postopku v glavni stvari vidik svobode opravljanja storitev prevladuje nad vidikom prostega pretoka blaga. Upravna policija v Bonnu in Komisija Evropskih skupnosti sta namreč upravičeno poudarili, da sporna odredba omejuje uvoz blaga zgolj glede opreme, posebej zasnovane za prepovedano različico laserske igre, in da je to neizogibna posledica omejitve, predpisane za opravljanje storitev, ki jih izvaja družba Pulsar. Zato, kot je presodila generalna pravobranilka v točki 32 sklepnih predlogov, ni treba samostojno preizkusiti skladnosti te odredbe z določbami Pogodbe, ki urejajo prosti pretok blaga.
- 28 Glede upravičenosti omejitve, ki jo nalaga odredba z dne 14. septembra 1994 glede svobodnega opravljanja storitev, člen 46 ES, ki se na tem področju uporablja na podlagi člena 55 ES, dopušča omejitve, ki jih upravičujejo javni red, javna varnost ali javno zdravje. V obravnavanem primeru iz spisa izhaja, da razlogi, na katere se glede sprejetja odredbe o prepovedi sklicuje upravna policija v Bonnu, izrecno navajajo dejstvo, da je zadevna dejavnost nevarnost za javni red. Na grozečo nevarnost pa se sklicuje tudi člen 14(1) OBG NW, ki pooblašča upravno policijo, da sprejme ukrepe, potrebne za preprečitev te nevarnosti.
- 29 V obravnavanem postopku ni sporno, da je bila sporna odredba sprejeta neodvisno od državljanstva izvajalcev storitev ali naslovnikov storitev, ki so bile predmet omejitve. Ker ukrepi za varstvo javnega reda v vsakem primeru spadajo v odstopanje od svobode opravljanja storitev iz člena 46 ES, ni treba preveriti, ali se brez razlike uporabljajo tako za nacionalne izvajalce storitev kot za tiste, ustanovljene v drugih državah članicah.
- 30 Vendar možnost države članice, da se sklicuje na odstopanje, določeno s Pogodbo, ne preprečuje sodnega nadzora nad obsegom uporabe tega odstopanja (glej sodbo z dne 4. decembra 1974 v zadevi Van Duyn, 41/74, Recueil, str. 1337, točka 7). Poleg

tega je treba pojem „javni red“ v okviru Skupnosti in zlasti kot upravičenje za odstopanje od temeljne svoboščine opravljanja storitev razumeti strogo, tako da njegovega obsega ne more enostransko določiti vsaka od držav članic brez nadzora institucij Skupnosti (po analogiji s prostim gibanjem delovne sile glej zgoraj navedeno sodbo Van Duyn, točka 18, in sodbo z dne 27. oktobra 1977 v zadevi Bouchereau, 30/77, Recueil, str. 1999, točka 33). Iz tega izhaja, da se je na javni red mogoče sklicevati le ob resnični in dovolj resni grožnji temeljnemu interesu družbe (glej sodbo z dne 14. marca 2000 v zadevi Scientološka cerkev, C-54/99, Recueil, str. I-1335, točka 17).

- 31 Ostaja dejstvo, da se lahko posebne okoliščine, ki bi lahko upravičile sklicevanje na pojem javni red, razlikujejo od ene države do druge in od enega obdobja do drugega. Tako je treba glede tega pristojnim nacionalnim oblastem priznati polje presoje v mejah, ki so določene s Pogodbo (zgoraj navedeni sodbi Van Duyn, točka 18, in Bouchereau, točka 34).
- 32 V zadevi v glavni stvari so pristojni organi ocenili, da dejavnost, na katero se nanaša odredba o prepovedi, ogroža javni red, ker v skladu z razumevanjem, ki prevladuje v javnem mnenju, gospodarsko izkoriščanje zabavnih iger, ki vključujejo zaigrano ubijanje ljudi, krši temeljno vrednoto, ki jo zagotavlja nacionalna ustava, namreč človeško dostojanstvo. Po mnenju Bundesverwaltungsgericht so se nacionalna sodišča, ki so odločala o zadevi, pridružila razumevanju zahtev za varstvo človeškega dostojanstva, na katerem temelji sporna odredba, in ga potrdila, zaradi česar je posledično treba to razumevanje šteti za skladno s predpisi nemškega temeljnega zakona.
- 33 V tem okviru je treba opozoriti, da so glede na ustaljeno sodno prakso temeljne pravice sestavni del splošnih pravnih načel, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče, in da v to ta namen sledi ustavnim tradicijam, ki so skupne državam članicam, ter napotkom, ki jih dajejo mednarodne pogodbe o varstvu človekovih pravic, pri

sklenitvi katerih so države članice sodelovale ali h katerim so pristopile. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ima v tem okviru poseben pomen (glej predvsem sodbe z dne 18. junija 1991 v zadevi ERT, C-260/89, Recueil, str. I-2925, točka 41; z dne 6. marca 2001 v zadevi Connolly proti Komisiji, C-274/99 P, Recueil, str. I-1611, točka 37; z dne 22. oktobra 2002 v zadevi Roquette Frères, C-94/00, Recueil, str. I-9011, točka 25, in z dne 12. junija 2003 v zadevi Schmidberger, C-112/00, Recueil, str. I-5659, točka 71).

- 34 Kot poudarja tudi generalna pravobranilka v točkah od 82 do 91 sklepnih predlogov, pravni red Skupnosti nedvomno stremi k zagotavljanju spoštovanja človeškega dostojanstva kot splošnega pravnega načela. Torej ni dvoma, da je namen varstva človeškega dostojanstva v skladu s pravom Skupnosti, ne da bi bilo pri tem oziru pomembno, da ima v Nemčiji načelo spoštovanja človeškega dostojanstva poseben status kot avtonomna temeljna pravica.
- 35 Ker spoštovanje temeljnih pravic zavezuje tako Skupnost kot njene države članice, je varstvo navedenih pravic tak zakoniti interes, ki načeloma upravičuje omejitev obveznosti, ki jih nalaga pravo Skupnosti, celo na podlagi temeljne svoboščine, kot je svoboda opravljanja storitev, ki jo zagotavlja Pogodba (glede prostega pretoka blaga glej zgoraj navedeno sodbo Schmidberger, točka 74).
- 36 Vendar je treba poudariti, da lahko ukrepe, ki omejujejo svobodo opravljanja storitev, upravičujejo razlogi, povezani z javnim redom, le če so nujni za varstvo interesov, ki jih želijo zagotoviti, in le če teh ciljev ni mogoče doseči z manj omejevalnimi ukrepi (glede prostega pretoka kapitala glej zgoraj navedeno sodbo Scientološka cerkev, točka 18).

- 37 Pri tem ni nujno potrebno, da omejevalni ukrep, ki ga odredijo organi države članice, ustrezajo razumevanju, ki je skupno vsem državam članicam, glede oblike varstva zadevne temeljne pravice ali zakonitega interesa. Čeprav je res, da se je Sodišče v točki 60 zgoraj navedene sodbe Schindler sklicevalo na moralno, religiozno oziroma kulturno presojo, ki vsem državam članicam narekuje, da omejijo organiziranje loterij in drugih denarnih iger, ni bilo njegov namen, da z navedbo tega skupnega razumevanja oblikuje splošno merilo za presojo sorazmernosti vseh nacionalnih ukrepov, ki omejujejo izvajanje gospodarske dejavnosti.
- 38 Nasprotno, kot izhaja tudi iz dobro ustaljene sodne prakse po zgoraj navedeni sodbi Schindler, nujnost in sorazmernost določb, sprejetih na tem področju, nista izključeni zgolj zato, ker je država članica izbrala drugačen sistem varstva od tistega, ki ga je sprejela druga država (v tem smislu glej zgoraj navedene sodbe Läära in drugi, točka 36; Zenatti, točka 34, in sodbo z dne 11. septembra 2003 v zadevi Anomar in drugi, C-6/01, Recueil, str. I-8621, točka 80).
- 39 V obravnavanem primeru je treba po eni strani opozoriti, da po mnenju predložitvenega sodišča prepoved gospodarskega izkoriščanja zabavnih iger, ki vključujejo simulacijo nasilnih dejanj proti osebam, zlasti uprizarjanje ubijanja ljudi, ustreza ravni varstva človekovega dostojanstva, ki naj bi ga zagotavljala nacionalna ustava na ozemlju Zvezne republike Nemčije. Po drugi strani je treba ugotoviti, da s prepovedjo samo te različice laserske igre, katere cilj je streljati na človeške tarče in torej „zaigrati ubijanje“ oseb, sporna odredba ni šla presešla, kar je potrebno, da pristojni nacionalni organi dosežejo zasledovani cilj.
- 40 V teh okoliščinah odredbe z dne 14. septembra 1994 ni mogoče razumeti kot ukrep, ki neupravičeno posega v svobodo opravljanja storitev.

- 41 Glede na dosedanje ugotovitve je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da pravo Skupnosti ne nasprotuje nacionalnemu ukrepu prepovedi gospodarske dejavnosti, kot je gospodarsko izkoriščanje iger s simuliranim ubijanjem ljudi, sprejetemu zaradi varstva javnega reda, ker ta dejavnost krši človeško dostojanstvo.

Stroški

- 42 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Pravo Skupnosti ne nasprotuje nacionalnemu ukrepu prepovedi gospodarske dejavnosti, kot je gospodarsko izkoriščanje iger s simuliranim ubijanjem ljudi, sprejetemu zaradi varstva javnega reda, ker ta dejavnost krši človeško dostojanstvo.

Podpisi